KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 23.9.2021

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA: U 38/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kuluttajaluotoista

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Kuluttajaluottosääntelyä on tarpeen uudistaa. Kuluttajaliitto katsoo, että valtioneuvoston kirjelmässä esitetyt näkökulmat ja ehdotukset Suomen kannaksi jatkoneuvotteluihin ovat pääasiassa hyvin perusteltuja ja oikeita. Erityisesti soveltamisalan laajennukset ovat nähdäksemme tarpeen ja lähtökohtaisesti hyvä asia, kunhan jatkoneuvotteluissa saadaan lisää selvyyttä ja täsmällisyyttä muotoiluihin. Kuluttajien käyttäytyminen ja heille tarjolla olevat rahoitusvaihtoehdot muuttuvat ja jopa monet toimialat itse pitävät tärkeänä direktiivin soveltamisalan ulottamista myös uudenlaisiin, yleistyviin vuokra- ja leasingjärjestelyihin. Ilman korkoa ja maksuja myönnettävät luotot ovat nekin nykyään kuluttajien kannalta tärkeä keino tasata menoja ja tuoda joustoa yllättävien, arjen kannalta tarpeellisiin ja jopa välttämättömiin hankintoihin. Näiden olemassaolo on hyvä turvata jatkossakin. Toisaalta on tunnistettava, että kyseiset luottotavat yleistyvät ja on havaittu, että ne voivat vääristää kuluttajien käsitystä omasta maksukyvystään ja saattavat edesauttaa maksuvaikeuksien kasautumista ja ylivelkaantumista. Siksi niiden ottaminen osaksi direktiivin soveltamisalaa ainakin osittain on erittäin kannatettavaa. Nähdäksemme ei ole mitenkään itsestään selvää, että direktiivin velvoitteiden ulottaminen näihin johtaisi suoraan niiden merkittävään vähenemiseen tai jopa poistumiseen markkinoilta. Suomen kannan tulee olla lähtökohtaisesti positiivinen soveltamisalan laajennuksiin kuluttajien riittävän suojan takaamiseksi jatkossakin erilaisten luottotuotteiden lisääntyessä.

Ennakkotiedonantovelvollisuuden osalta on tärkeää turvata kuluttajille riittävä aika tutustua tietoihin ja harkita päätöstä. Siinä mielessä nyt esitetty yhden päivän aikaraja ei ole onnistunein. Suomen tulee jatkoneuvotteluissa painottaa sitä, että valtioneuvosto pitää tärkeänä tietojen toimittamista kuluttajalle hyvissä ajoin ja siten riittävän harkinta-ajan turvaamista. Suomen tulisi edistää jatkoneuvotteluissa myös sitä, että kuluttajille annettavan yhteenvedon sisältöön tulisi lisätä kaikki luottokustannukset.

Kuluttajaliitto yhtyy kirjelmässä esitettyyn epäilevään kantaan liittyen komission ehdotukseen, jonka mukaan luoton myöntäminen olisi joissakin tapauksissa sallittua silloinkin, kun luottokelpoisuuden arviointi osoittaa, että kuluttaja ei todennäköisesti pysty suoriutumaan sopimuksesta johtuvista velvoitteistaan. Nähdäksemme tämä ehdotus ei ole esityksen tavoitteiden kanssa yhdenmukainen vaan saattaa vaikeuttaa kuluttajien asemaa. Luottokelpoisuuden tarkka ja huolellinen arviointi on perusedellytys ja on vaikea kuvitella tilanteita, joissa luottoa tulisi antaa silloinkin, kun arviointi osoittaa, ettei kuluttaja todennäköisesti pystyisi suoriutumaan maksuista. Tällaiset tilanteet tulisi vähintäänkin pystyä sääntelyssä rajaamaan tarkasti ja täsmällisesti.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että kuluttajaluottojen markkinointia säännellään tiukasti ja ei-toivottuun myyntiin puututaan. Suomen kantaa voitaisiin tältä osin vielä selkeyttää U-kirjeessä ja todeta selkeämmin, että Suomi kannattaa komission ehdotusta, että jäsenvaltioiden tulee kieltää ilman kuluttajan etukäteen

esittämää pyyntöä ja nimenomaista suostumusta tapahtuva luottojen myynti (ja että jäsenvaltioilla on itsellään oikeus määritellä ne tavat, joilla tämä toteutetaan). Lisäksi kannassa olisi hyvä olla maininta siitä, että Suomi ei kannata mainonnan osalta tiedonantovelvollisuuksiin esitettyjä poikkeamia tiettyjen mainonnan välineiden osalta. Sääntelyssä ja käytännössä tulisi pitää kiinni siitä, että mikäli riittävien, tarpeellisten tietojen antaminen ei ole mahdollista jossain mainonnanvälineessä, silloin siinä välineessä tulisi pidättäytyä mainonnasta joko kokonaan tai tehdä vain imagomainontaa.

Markkinointisääntelyn lisäksi luottojen hintasääntely on tärkeä keino ylivelkaantumisen torjumiseksi ja siitä aiheutuvien ongelmien vähentämiseksi. Kuluttajaliitto pitää äärimmäisen tärkeänä sitä, että kaikki jäsenvaltiot velvoitetaan direktiiviehdotuksen mukaan asettamaan katto ainakin yhdelle seuraavista luoton kustannustekijöistä: kuluttajalta luoton johdosta perittävän korko, luoton todellinen vuosikorko tai luoton kokonaiskustannukset. Direktiiviehdotukseen sisältyvä optio muiden enimmäismäärien asettamisesta on kuitenkin rajattu koskemaan vain jatkuvia luottoja. Kuten Suomen kannassa on todettu, tämä optio on liian suppea, ja Suomen tulee jatkoneuvotteluissa vaatia optio kattamaan kaikki direktiivin soveltamisalaan kuuluvat luotot.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että Suomi suhtautuu myönteisesti seuraamusehdotuksiin niissä tapauksissa, kun direktiivin mukaisia velvoitteita ei noudateta. Kuluttajaluottosääntelyn tulee olla seuraamusmaksusäännösten soveltamisalassa.

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa painottaa, että parhaillaan meneillään olevassa kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä pohtivassa kansallisessa työryhmässä tulisi tarkastella asiaa myös tämän direktiiviuudistuksen esitysten näkökulmasta ja pyrkiä siihen, että työryhmän esitykset ennakoisivat parhaalla mahdollisella tavalla tulevia direktiivimuutoksia.

Kunnioittavasti,

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Emmi Meriranta,

lakimies, OTM

Tiina Vyyryläinen

vaikuttamistyön päällikkö, OTK